tani és erkölcsi igazság igazolását szolgálják, ez a fajta életrajz erősen normatív, pedagógiai célzatú. Azóta a két típus különféle keveredését lehet tapasztalni; Fekete könyvében is az ideológus Petőfi-kép nyomul előtérbe, de nem tisztán, mivel ilyen irányban sincs kidolgozva. Kérdéses, hogy lehet-e ma már tiszta műfajt írni. Másik probléma, hogy nem eléggé alapos annak feltárása, Petőfi műveltsége hogyan alakult ki; Fekete ebben csak a feltárt adatokat foglalja össze. Nem véletlen, hogy a legerősebb rész a vándorszínészetről szóló, hiszen a szerző itt támaszkodhatott leginkább saját kutatásra. Mindenesetre, a következő kötetekben, amelyekben Petőfi már Pesten a magyar kultúra fősodrában áll, alkalmatlan a személyére összpontosító megközelítés, a személyes síkról át kell térni az általános síkra.

Lukácsy Sándor a Petőfi-életrajz szabatos nyelvét dícsérte, filológiai szempontból is mindössze egyetlen súlyosabban kifogásolható helyet talált. A fő problémát — kivált a következő kötetek vonatkozásában — abban látja, aforisztikusan fogalmazva, hogy Fekete az I. kötetben megírta a legnagyobb magyar vándorszínész élettörténetét, most már a legnagyobb magyar költőét kell megírnia.

Válaszadásában *Fekete Sándor* mindenekelőtt köszönetet mondott az őszinte bírálatért. A felszínes méltatásnál lényegesen nagyobb segítséget jelent a kemény, de elmélyült szakmai kritika. Különösen a módszertani kérdések felvetését érezte fontosnak; bár a műfaj nehézségeit tapasztalatból ismeri, ennyire rendszeresen nem gondolta át. Műelemzésre a továbbiakban sem vállalkozik, csak a művek keletkezéstörténetével kíván foglalkozni, és kérdéses, jut-e hely valamennyi műnek. A korrajzra mindenképpen nagyobb súlyt fog fektetni; azt még nem látja, mennyire lesz mód saját alapkutatásokat végezni. A tévedés kockázatát természetesen még inkább vállalnia kell a következő kötetekben, filológiai kérdésekben azonban továbbra is kénytelenek vagyunk hipotézisekkel élni. Ez után részletesen vitatta a felhozott filológiai ellenvetéseket. Végül könyve polémikus jellegét magyarázta; éppen ezt tartotta „személyes ügy"-nek, — hogy hangneme ilyen, az talán írói alkatából következik. A Petőfi-képre rárakódott legendák felszámolása azonban elsőleges feladata kell hogy legyen a tudományos irodalomnak.

Rákóczi-ülésszak

Pécs, 1974. március 22—23.

A Pécsi Akadémiai Bizottság és a Pécsi Tanárképző Főiskola 1974. március 22—23-án a Rákóczi kori kutatások eredményeit tárgyaló tudományos ülésszakot szervezett. Az elmúlt évi márciusi budapesti és az őszi vajai tudományos találkozó (vö. ItK 1973. 5. 6. sz.) után a pécsi Rákóczi ülés immár a harmadik Rákóczi korra vonatkozó szakmai eszmecsere. Az üléssorozat módot ad a Rákóczi-szabadságharc és kuruc emigráció kutatási problémáinak több oldalról történő vizsgálatára.

A pécsi ülésszak elnöke, Köpeczi Béla a MTA főtitkára megnyitójában megemlékezett azokról a feladatokról, amelyek Rákóczi születésének közelgő 300. évfordulója alkalmából a kutatókra várnak. Különösen a helytörténet kutatóit buzdította munkára, tekintettel arra, hogy Pécs és a Dunántúl Rákóczi-korabeli történetéről igen keveset tudunk. A Rákóczi szabadságharc történetének és művelődéstörténetének kutatását nem csupán az évforduló teszi elsőrendű feladatunkká, meghatározó szerepet tölt be a nemzeti tudat formálásában is, ám nincs egységes hagyománykép, minden kor és minden osztály másként ábrázolta a nemzet XVIII. századi függetlenségi háborúját. Ma már megvan a lehetőségünk az objektív valóság megismerésére, a belső ellentmondások feltárására, a problémák megoldására, az események helyes értékelésére. A Rákóczi szabadságharc három fő eszménye: a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás és a nemzeti közösséghez való tartozás tudata. E három aspektusból kell levonnunk a tudományos kutatás eszmei tanulságait — mondotta.

R. Várkonyi Ágnes, a MTA Történettudományi Intézete I. Magyar Történeti Osztályának vezetője előadásában, melyet *Kuruc hagyomány és történeti népiesség* címmel tartott, Kölcseytől elindulva napjainkig vizsgálta a népi eredetű történeti énekanyag történeti és eszmei forrásértékének problémáját. A Rákóczi szabadságharc társadalmi tudatát új szemlélet alapján elemezte, a témát külföldi analógiákkal is megvilágította. Felolvasása széleskörű tárgyismeretével nem csupán forrásfelkutató és tudománytörténeti, hanem elvi jelentőségű vizsgálódás is volt. Végső konklúziója: „A népi hazafiság nem a nemesi rendi ideológia leszármazottja — amint ezt a nemesi romantika és a szellemtörténeti irányzat magyarázta — hanem a parasztság antifeudális és országvédelmi harcaiból, önmagát szervező demokratikus törekvéseiből származó tapasztalatok összességét kifejező magatartás volt ebben az időben, olyan tudat, amelyben nemzeti és antifeudális elem már szerves egységben tűnik elénk".

Hopp Lajos a MTA Irodalomtudományi Intézete XVIII. századi osztályának vezetője előadásában *a lengyel—magyar hagyományok* új témakörét vizsgálta *a Rákóczi-szabadságharc és*

emigráció irodalmában. Irodalom- és művelődéstörténeti kutatásai újabb eredményeivel dokumentálta elvi jelentőségű megállapítását, hogy „a Rákóczi kori lengyel—magyar érintkezések azért érdemelnek különös figyelmet, mivel a feudális évszázadok közös hagyományainak egyik új, modernebb fázisát jelentik". Az előadás fölvetette a modern kapcsolattörténeti kutatási módszerek problémáit és követelményeit; és egyben példa volt a módszer eredményes alkalmazására.

A tudományos eszmecsere második napján Andrásfalvy Bertalan, a MTA Dunántúli Tudományos Intézet tudományos főmunkatársa és Szita László a Baranya megyei Levéltár igazgatója tartott előadást: *Délkelet-Dunántúl népeinek sorsa a Rákóczi-szabadságharc idején* címmel. Arra a kérdésre próbáltak feleletet találni, hogy miért nem volt tartós a Dunántúlon a kuruc hatalom. Gazdag levéltári anyaguk több problémát új megvilágításba helyezett. Foglalkoztak az ún. rác-kérdéssel, a rác-probléma előzményeivel, a dunántúli hajdúsággal, az élmény és hagyomány kérdéskörével.

A Rákóczi-ülés alkalmával a Főiskola dísztermének előcsarnokában kiállításra került Martyn Ferenc festőművész figyelemreméltó kuruc sorozata. S. Hárs Éva művészettörténész, a Baranya megyei Múzeum igazgatója, *Vázlatok a kuruc korról* című előadásában Martyn Ferenc sorozatát méltatta.

Az előadást számos hozzászólás, illetve vita követte; Ruzsás Lajos, Käfer István, Ferenczi Imre, Benda Kálmán, Molnár Mátyás, Angyal Endre, Tóth István szólaltak fel. A vita tanuságait a második napon elnöklő R. Várkonyi Ágnes foglalta össze.

Végezetül az ülésszak résztvevői meghallgatták Kodály Zoltán és Szabolcsi Bence feldolgozásában a Körtélyfa és a Rákóczi kesergője, valamint a Csínom Palkót Balatinecz Márta kitűnő tolmácsolásában.

A Rákóczi kori kutatók érdeklődését felkeltő üléssorozat ez év őszén tovább folytatódik.

E. J.

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója
Műszaki szerkesztő: Sós Attila
A kézirat nyomdába érkezett: 1974. V. 28. — Terjedelem: 10,5 (A/5) ív
74.474 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

СОДЕРЖАНИЕ

Сюч, Й.: Францисканское протестантское течение на фоне венгерской крестянской войны и реформации 409
Кишш, Ф.: Фостоланьи как журналист 436

Краткие сообщения

Штолл, Б.: Исправления к текстам стихотворений Балашши 454
Вашархейи, Ю.: Переводы стихотворений, сделанные Альбертом Сенци Мольнаром в примечаниях изданий Матьяша Неки Вёрёша 460
Суроми, Л.: Янош Арань: Очная ставка с покойником (Метрический анализ) 461
Лацко, А.: Ади и Чоконаи 467
Семере, Ш.: Жолт Бёти как эстетик 476
Сенеши, Ф.: Об одной особо звучащей разновидности рифмы 481

Дискуссия

Имре, Л.: Ромхани Пала Дьюлаи 487
Давидхази, П.: Ромхани Пала Дьюлаи: Жанр и оценка 496

Обзор

Аладар Комлош: Поэзия и суждение *(Тамаш, А.)* 502
Слышащие законы *(Вадаш, Й.)* 504
Роберт Дан: Гуманизм, реформация, антитринитарское движение и еврейский язык Венгрии *(Бан, И.)* 508
К. Шахова: Венгерская литература 20—40-ых годов XIX-ого века *(Х. Лукач, Б.)* 511
Дьюла Барла: Основные идеи Жигмонда Кеменья перед 1849 *(Риго, Л.)* 513
Аладар Тамаш: История 100% *(Агарди, П.)* 518
Лили Мориц: Дорогая Мария *(Варга, К.)* 520

Хроника

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben, és a POSTA KÖZPONTI HÍRLAPIRODÁNÁL (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: 66,– Ft. Egyes példányok beszerezhetők az 1055 Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban.

Előfizethető és példányonként megvásárolható:

az AKADÉMIAI KIADÓ-nál, 1363 Budapest V., Alkotmány utca 21. Telefon: 111–010. Pénzforgalmi jelzőszám: 215—11488, és az AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT-ban, 1368 Budapest V., Váci utca 22. Telefon: 185–612.

Ára: 13, — Ft
Előfizetés egy évre: 66, — Ft

INDEX: 25.401

SOMMAIRE

Szűcs, J.: Un courant d'opposition franciscain à l'arrière-plan de la guerre des paysans et de la réformation hongroises 409
Kiss, F.: Kosztolányi, le journaliste 436

Bulletin

Stoll, B.: Corrections de texte aux poésies de Balassi 454
Vásárhelyi, J.: Les traductions en vers d'Albert Szenci Molnár dans l'appendice de quelques éditions de Mátyás Nyéki Vörös 460
Szuromi, L.: János Arany: Tetemre hívás (Épreuve de la confrontation) (Analyse métrique d'une poésie) 461
Laczkó, A.: Ady et Csokonai 467
Szemere, S.: Zsolt Beöthy, l'esthéticien 476
Szénási, F.: Sur une espèce de rime d'une harmonie étrange 481

Discussion

Imre, L.: Le *Romhányi* de Pál Gyulai 487
Dávidházi, P.: Le *Romhányi* de Pál Gyulai: genre et jugement de valeur 496

Revue

Aladár Komlós: Költészet és bírálat (Poésie et critique) *(Tamás, A.)* 502
Meghallói a törvényeknek. (Ceux qui entendent les lois.) *(Vadas, J.)* 504
Róbert Dán: Humanizmus, reformáció, antitrinitarizmus és a héber nyelv Magyarországon. (Humanisme, réformation, antitrinitarisme et la langue hébraïque en Hongrie) *(Bán, I.)* 508
К. Шахова: Венгерская Литература 20–40-ходов XIX-ого века *(H. Lukács, B.)* 511
Gyula Barla: Kemény Zsigmond főbb eszméi 1849 előtt (Les idées principales de Zsigmond Kemény avant 1849) *(Rigó, L.)* 513
Aladár Tamás: A 100% története (L'histoire de la revue „100%") *(Agárdi, P.)* 518
Móricz: Kedves Mária ! (Ma chère Marie.) *(Vargha, K.)* 520

Chronique

1828